

**ҚОНУНИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

ДАР БОРАИ ҲИФЗИ ИҶТИМОИИ МАЪЮБОН

Қонуни мазкур асосҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва ташкилии таъминоти ҳифзи иҷтимоии маъюбонро муайян намуда, ба онҳо имконияти баробари зиндагӣ ва ҳамгирой бо ҷомеаро фароҳам меорад.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода бурда мешаванд:

- маъюб – шахсест, ки дар натиҷаи нуқсҳои саломатӣ бо коҳиши устувори вазифаҳои организм аз беморӣ, ҷароҳат, иллати ҷисмонӣ ва ақлонӣ боиси маҳдуд шудани фаъолияти ҳаётӣ гардидааст ва ба ҳифзи иҷтимоӣ ниёз дорад;

- кӯдаки маъюб - шахси маъюби то синни 18 - сола;

- маҳдудияти фаъолияти ҳаётӣ – пурра ё қисман гум шудани қобилият ё имконияти шахс ба худхизматрасонӣ, мустақилона ҳаракат ва муомила кардан, сарфаҳм рафтан, рафтори худро назорат намудан, таълим гирифтани ва ба фаъолияти меҳнатӣ машғул шудан;

- маъюбӣ – дараҷаи маҳдудияти фаъолияти ҳаётии инсон дар натиҷаи нуқсҳои саломатӣ бо коҳиши устувори вазифаҳои организм;

- ташхиси тиббӣ иҷтимоӣ - бо тартиби муқарраргардида муайян намудани эҳтиёҷоти шахси ташхисшаванда ба тадбирҳои ҳифзи иҷтимоӣ, аз ҷумла ба тавонбахшӣ дар асоси арзёбии маҳдудияти фаъолияти ҳаётӣ, ки дар натиҷаи коҳиши устувори вазифаҳои организм ба вучуд омадааст;

- тавонбахшии маъюбон – низом ва раванди пурра ё қисман барқарорсозии қобилияти маъюбон ба фаъолияти маишӣ, ҷамъиятӣ ва касбӣ бо мақсади мутобикати иҷтимоии маъюбон, ба даст овардани мустақилияти моддӣ ва ҳамгироии иҷтимоии онҳо бо ҷомеа;

- барномаи инфиродии тавонбахшии маъюб - маҷмӯи чорабиниҳои барои тавонбахшии маъюб самарабахш, ки аз шаклу намудҳои алоҳида, ҳаҷм, мӯҳлат ва тартиби амалишавандаи тадбирҳои тиббӣ, касбӣ ва дигар чораҳои тавонбахшӣ иборатанд ва ба барқарорсозӣ, ҷуброни қобилияти маъюб барои иҷрои намудҳои муайяни фаъолият равона карда шудааст;

- ҷойҳои махсуси корӣ барои бо кор таъминкунии маъюбон - ҷойҳои корие, ки бо назардошти имконияти фардии маъюбон таҷҳизонида шудаанд;

- ҳифзи иҷтимоии маъюбон – низоми тадбирҳои аз ҷониби давлат кафолатдодашудаи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва ҳуқуқӣ, ки ба маъюбон ҷиҳати бартарафсозӣ ё ҷуброни маҳдудияти фаъолияти ҳаётӣ шароит муҳайё менамояд ва ба фароҳам овардани имконияти баробари иштироки онҳо бо дигар шаҳрвандон дар ҳаёти ҷомеа равона карда шудааст.

Моддаи 2. Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъюбон ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Принсипҳои ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон дар асоси принсипҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- қонуният, инсондӯстӣ, риояи ҳуқуқи инсон;

- кафолати сатҳи зарурии ҳифзи иҷтимоӣ, таъмини дастрасии тавонбахшии тиббӣ, иҷтимоӣ ва касбӣ;

- дастрасӣ ва баробарҳуқуқии маъюбон дар баробари дигар шаҳрвандон ба ҳифзи саломатӣ, таҳсил, истироҳату саёҳат ва интиҳоби озоди намудҳои фаъолият, аз ҷумла фаъолияти меҳнатӣ;

- ҳамкориҳои мақомоти давлатӣ бо иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва дигар ташкилотҳое, ки дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии маъҷубон фаъолият мекунанд;
- манъи таъбири (дискриминатсия) маъҷубон.

Моддаи 4. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон

Ба салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дохил мешаванд:

- муайян кардани самтҳои асосии сиёсати давлатӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- қабули барномаи давлатии ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- тасдиқи Тартиби ҷорӣ намудани квотаи бо қор таъмин кардани маъҷубон;
- таъсиси Шӯрои ҳамроҳангсоз оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- дигар салоҳиятҳои тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 5. Салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон

Ба салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дохил мешаванд:

- таҳияи лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон, аз ҷумла дар соҳаи ташҳиси тиббӣ иҷтимоӣ;
- ҳамроҳангсозии ташкилию методии фаъолияти мақомоти давлатӣ ва дигар ташкилотҳо оид ба масъалаҳои ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- тасдиқи Қоидаҳои гузаронидани ташҳиси тиббӣ иҷтимоӣ яқоя бо мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи тандурустӣ;
- гузаронидани ташҳиси тиббӣ иҷтимоӣ бо назардошти дараҷаи коҳиши вазифаҳои организм ва маҳдудияти фаъолияти меҳнатӣ муайян кардани гурӯҳи маъҷубӣ, сабабҳо, давомнокӣ, вақти фарорасии маъҷубӣ ва дараҷаи гум кардани қобилияти қорӣ;
- қабули барномаҳои инфиродии тавонбахшии маъҷубон ва таъмини иҷрои онҳо;
- гузаронидани тадқиқоти илмӣ ва қорҳои таҷрибавию тарроҳӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- омӯзиш ва гузаронидани мониторинги сабабҳо, шароит ва ҳолати маъҷубӣ;
- ташкили такмили ихтисоси қорандони соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон, аз ҷумла қорандони ташҳиси тиббӣ иҷтимоӣ ва мутахассисони таълими имову ишора;
- амалӣ намудани тадбирҳои хизматрасонии иҷтимоӣ ва кӯмаки иҷтимоии унвонӣ ба маъҷубон;
- ташкили маҳзани марказонидашудаи иттилооти баҳисобгирии маъҷубон;
- таъмини риояи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон.

Моддаи 6. Салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи тандурустӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон

Ба салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи тандурустӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дохил мешаванд:

- андешидани тадбирҳо дар самти ташаққули тарзи ҳаёти солим ва пешгирии маъҷубӣ;
- муайян кардани намунаи роҳати гузаштан аз ташҳиси тиббӣ иҷтимоӣ, муоина (ташҳис) ва табобати маъҷубон;
- амалӣ намудани тавонбахшии тиббии маъҷубон тибқи барномаҳои инфиродии тавонбахшии маъҷубон;
- таъмини омӯзиши касбӣ ва бозомӯзии мутахассисони соҳаи ташҳиси тиббӣ иҷтимоӣ;
- муайян кардани рӯйхати доруворӣ, маҳсулоти барои нигоҳубини маъҷубон аҳамияти тиббидошта, инчунин озуқаворӣи физии солим барои кӯдакони маъҷуб.

Моддаи 7. Салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи маориф оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон

Ба салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи маориф оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дохил мешаванд:

- таъмини таҳсили роғгон ба маъҷубон мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- таъмини омӯзиш, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси мутахассисони соҳаи хизматрасонии иҷтимоӣ ва тавонбахшии маъҷубон, аз ҷумла мутахассисони забони имову ишора ва ҳуруфоти махсус;
- таҳия ва тасдиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқие, ки фаъолияти таълимию маърифатии муассисаҳои махсуси таълимиро танзим намуда, таҳсили маъҷубонро таъмин мекунад.

Моддаи 8. Салоҳияти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон

Ба салоҳияти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дохил мешаванд:

- қабули барномаҳои вилоятӣ, шаҳрӣ ва ноҳиявии ҳифзи иҷтимоии маъҷубон, аз ҷумла хизматрасонии иҷтимоӣ, тавонбахшӣ ва шуғли маъҷубон;
- таъсиси муассисаҳои давлатӣ оид ба хизматрасонии иҷтимоӣ ба маъҷубон;
- таъмини татбиқи барномаҳои тавонбахшии маъҷубон;
- ташкили расонидани кӯмакҳои хайрия ва инчунин кӯмаки унвонии иҷтимоӣ ба маъҷубон;
- андешидани чораҳои зарурӣ оид ба беҳтар намудани шароити манзилию маишӣ ва ҳифзи саломатии маъҷубон;
- ҳамоҳангсозии фаъолияти ташкилотҳои, ки дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дар вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо фаъолият мекунад;
- таъсиси Шӯрои ҷамъиятӣ оид ба ҳамоҳангсозии масъалаҳои ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дар ҳудуди вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо.

Моддаи 9. Салоҳияти мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон

Ба салоҳияти мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дохил мешаванд:

- мусоидат ба татбиқи барномаҳои ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- ҷалби маблағҳои хайрия ба маъҷубон;
- расонидани хизматҳои иҷтимоӣ ва хайрия ба маъҷубон.

БОБИ 2. ТАШХИСИ ТИББИЮ ИҶТИМОӢ

Моддаи 10. Ташҳиси тиббию иҷтимоӣ

1. Маъҷубӣ, сабабҳо, давомнокӣ, вақти фарорасии он, дараҷаи гум кардани қобилияти қорӣ ва ба ҳифзи иҷтимоӣ эҳтиётманд будани шахс бо роҳи гузаронидани ташҳиси тиббию иҷтимоӣ муқаррар карда мешавад.

2. Ташҳиси тиббию иҷтимоӣ бо назардошти арзёбии умумии ҳолати организм дар асоси таҳлили нишондиҳандаҳои клиникӣ, функционалӣ, маишӣ, иҷтимоӣ, касбӣ, меҳнатӣ ва равонии шахси муоинашаванда амалӣ карда мешавад.

3. Бо назардошти дараҷаи коҳиши вазифаҳои организм ва маҳдудияти фаъолияти ҳаётӣ ба шахси маъ-ҷуб эътирофгардида гурӯҳи маъҷубӣ ва ба шахси то синни 18- сола категорияи «кӯдаки маъҷуб» муқаррар карда мешавад.

4. Ташҳиси тиббию иҷтимоиро мақомоти ваколатдори соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон анҷом медиҳад. Тартиби ташкил ва фаъолияти мақомоти ваколатдори ташҳиси тиббию иҷтимоиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

5. Тадқиқоти илмӣ, ташҳиси тиббию иҷтимоӣ ва клиникӣ, таҳияи дастурамалҳои методӣ оид ба масъалаҳои ташҳиси тиббию иҷтимоии маъҷубон ва тавонбахшии онҳоро муассисаҳои тадқиқоти илмӣ мақомоти ваколатдори соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон анҷом медиҳанд.

БОБИ 3. ТАВОНБАХШИИ МАЪТУБОН

Моддаи 11. Тавонбахшии маъюбон

1. Тавонбахшии маъюбон мутобиқи барномаи инфиродӣ, ки дар асоси ҳулосаи мақомоти ваколатдори ташхиси тиббӣю иҷтимоӣ барои ҳар як маъюб муайян карда шудааст, амалӣ мегардад.
2. Тавонбахшии маъюбон самтҳои зеринро дар бар мегирад:
 - тадбирҳои барқарорсозии тиббӣ, аз ҷумла бо усули ҷарроҳӣ, таъминоти воситаҳои техникӣ, протезию ортопедӣ ва табобати санаторию курортӣ;
 - роҳнамоии касбӣ, таълим ва таҳсил, мусоидат ба шуғл, мутобиқати истеҳсоли;
 - тавонбахшии иҷтимоию муҳитӣ, иҷтимоию омӯзгорӣ, иҷтимоию раваншиносӣ ва иҷтимоию фарҳангӣ, инчунин мутобиқати иҷтимоию маишӣ;
 - варзиш ва тадбирҳои тарбияи ҷисмонӣ ва солимгардонӣ.
3. Амалӣ намудани самтҳои асосии тавонбахшии маъюбон аз воситаҳои техникӣ ва дигар воситаҳои тавонбахшӣ истифода бурдани маъюбон, фароҳам овардани шароити зарурӣ барои маъюбон дар истифодаи бемамониат аз иншоотҳо, биноҳои истиқоматӣ, муҳандисию нақлиётӣ ва инфрасохтори иҷтимоӣ, истифода аз воситаҳои алоқа ва иттилоот, инчунин таъмин намудани маъюбон ва аъзои оилаи онҳоро бо иттилоот дар бораи масъалаҳои тавонбахшии маъюбон пешбинӣ менамояд.

Моддаи 12. Барномаи инфиродии тавонбахшии маъюб

1. Барномаи инфиродии тавонбахшии маъюб ҳам татбиқи тадбирҳои тавонбахширо, ки ба маъюб аз ҳисоби бучети давлатӣ ройгон пешниҳод мегарданд ва ҳам амалӣ намудани тадбирҳои тавонбахширо пешбинӣ менамояд, ки тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар пардохти онҳо ҳуди маъюб ё корфармоёне, ки бо айби онҳо ба шахс осеби меҳнатӣ расонида шудааст ё бемории касбӣ фаро расидааст, иштирок мекунад.
2. Иҷрои барномаи инфиродии тавонбахшии маъюб барои мақомоти дахлдори ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо новобаста ба шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликиятшон (минбаъд - ташкилотҳо) ва шахси воқеӣ ҳатмӣ мебошад.
3. Барномаи инфиродии тавонбахшӣ барои маъюб хусусияти тавсиявӣ дошта, ӯ ҳақ дорад, ки аз ин ё он намуд, шакл ва андозаи тадбирҳои тавонбахшӣ, инчунин умуман аз татбиқи барнома даст кашад. Маъюб ҳуқуқ дорад, ки масъалаи бо воситаи мушаххаси техникӣ тавонбахшӣ ё намуди тавонбахшӣ, аз қабилӣ аробача-курсӣ паҳлӯдор, воситаҳои протезию ортопедӣ, маводи ҷопӣ бо ҳуруфи махсус, асбоби шунавой, таҷҳизоти огоҳкунанда, маводи видеоии дорой сатри раван ё тарҷумаи имову ишора ва дигар воситаҳои ба ин монанд таъмин намудани худро мустақилона ҳал кунад.
4. Агар воситаи техникӣ ё хизматрасонии тавонбахшии дар барномаи инфиродии тавонбахшӣ муқарраргардида ба маъюб пешниҳод карда нашаванд ё ҳуди маъюб ин воситаро аз ҳисоби маблағи худ дастрас ё ҳаққи хизматрасонию пардохта бошад, ба ӯ арзиши воситаи техникӣ тавонбахшӣ ва ҳаққи хизматҳое, ки мебоист ба маъюб расонида мешуданд, тибқи тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда мешавад.
5. Дар ҳолати аз барномаи инфиродии тавонбахшӣ пурра ё қисман даст кашидани маъюб (ва ё шахсе, ки манфиати ӯро намояндагӣ менамояд) мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, ташкилотҳо аз иҷрои барнома озод мегарданд ва ин ба маъюб ҳуқуқи гирифтани ҷубронпулиро ба андозаи арзиши чорабиниҳои тавонбахшии ройгон намедихад.

Моддаи 13. Воситаҳои техникӣ тавонбахшии маъюбон

1. Воситаҳои техникӣ тавонбахшии маъюбон аз асбобу олати махсусе иборатанд, ки барои ҷуброн ё бартарафсозии нуқсонҳо ва маҳдудиятҳои фаъолияти ҳаётии маъюбон истифода бурда мешаванд.
2. Воситаҳои техникӣ тавонбахшии маъюбон инҳоянд:
 - воситаҳо барои ҳаракат;
 - воситаҳои махсус барои худхизматрасонӣ;
 - воситаҳои махсус барои нигоҳубин;
 - воситаҳои махсус барои роҳнамоӣ, муошират ва табодули ахбор;
 - воситаҳои махсус барои таълим (аз қабилӣ адабиёт барои нобиноён) ва барои машғул шудан бо фаъолияти меҳнатӣ;
 - маснуоти протезӣ (аз қабилӣ маснуоти протезию ортопедӣ, пойафзоли ортопедӣ ва либосҳои махсус, протезҳои чашм ва асбобҳои шунавой);

- таҷҳизоти махсуси варзишӣ ва машқ, асбобҳои варзишӣ.

3. Зарурати ба маъҷуб пешниҳод намудани воситаҳои техникии тавонбахшиё, ки маҳдудияти устувори фаъолияти ҳаётии маъҷубро ҷуброн ё бартараф мекунанд, аз рӯи нишондиҳандаҳои тиббӣ муайян карда мешавад.

4. Бо воситаҳои техникии тавонбахшӣ таъмин кардани маъҷуб аз рӯи нишондиҳандаҳои мувофиқат ва номувофиқатии тиббӣ аз ҷониби мақомоти ваколатдори соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон амалӣ карда мешавад.

5. Нишондиҳандаҳои мувофиқат ва номувофиқатии тиббӣ дар асоси арзёбии коҳиши устувори вазифаҳои организм бар асари беморӣ, ҷароҳат, иллати ҷисмонӣ ва ақлонӣ муқаррар карда мешаванд.

6. Воситаҳои техникий тавонбахшӣ, ки тибқи барномаи инфиродии тавонбахшӣ пешбинӣ гардидаанд, аз ҳисоби маблағҳои бҷети давлатӣ ё суғуртаи иҷтимоӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои истифодаи роӣгон ба маъҷуб дода мешаванд.

Моддаи 14. Манбаъҳои маблағзории тадбирҳои тавонбахшӣ, воситаҳои техникий ва хизматрасониҳо ба маъҷубон

1. Манбаъҳои маблағзории тадбирҳои тавонбахшӣ, воситаҳои техникий ва хизматрасониҳо, ки ба маъҷубон пешниҳод мегарданд, маблағҳои бҷети давлатӣ ва инчунин маблағҳои корфармоёне мебошанд, ки бо айби онҳо шахс осеби меҳнатӣ гирифтааст ё гирифтори бемории касбӣ шудааст.

2. Маблағҳои иловагӣ барои маблағзории хароҷоти тадбирҳои тавонбахшӣ, воситаҳои техникий ва хизматрасониҳо, ки ба маъҷубон пешниҳод мегарданд, метавонанд дигар манбаъҳои бошанд, ки қонунгузорӣ манъ накардааст.

3. Имтиёзу кафолатҳои, ки барои маъҷубон мувофиқи Қонуни мазкур пешбинӣ шудаанд, метавонанд дар шакли пулӣ ва ё қўмаки иҷтимоии унвонӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда шаванд.

БОБИ 4. ТАЪМИНИ ФАЪОЛИЯТИ ҲАЁТИИ МАЪЌУБОН

Моддаи 15. Ёрии тиббӣ ба маъҷубон

Ба маъҷубон дар муассисаҳои давлатии тиббию иҷтимоӣ ба таври роӣгон ё имтиёзноқ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ёрии тиббӣ расонида мешавад.

Моддаи 16. Таботати санаторию курортии маъҷубон

1. Маъҷубон дар асоси ҳулосаи ташҳиси тиббию иҷтимоӣ ба таботати роӣгон ва ё имтиёзноқи санаторию курортӣ, бенавбат гирифтани роҳхат ва рафтуомади роӣгон ба маҳалли таботат бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

2. Ба маъҷубоне, ки кор намекунанд, аз ҷумла ба маъҷубони дар муассисаҳои будубоши доимӣ (стационарӣ) истиқоматдошта, барои таботати санаторию курортӣ аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон ё аз ҷониби ташкилотҳои, ки ба онҳо зарари расонидаро талофӣ мекунанд, роҳхати роӣгон дода мешавад.

3. Маъҷубоне, ки кор мекунанд, ҳуқуқ доранд роҳхати таботати санаторию курортиро аз ҷои корашон роӣгон ё бо пардохти 50 фоизи арзиши он гиранд.

Моддаи 17. Муҳайё намудани шароити таҳсил ва касбомӯзӣ ба маъҷубон

1. Давлат бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъерии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба маъҷубон муҳайё намудани шароити заруриро барои таҳсил ва касбомӯзӣ кафолат медиҳад.

2. Давлат тибқи барномаи инфиродии тавонбахшӣ ба маъҷубон таълиму тарбияи роӣгонро дар муассисаҳои томактабӣ, таҳсилоти умумӣ, ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ, олии касбӣ, таҳсилоти касбии баъд аз муассисаи олии касбӣ, таҳсилоти иловагӣ ва махсус дар муассисаҳои давлатии таҳсилоти умумӣ ва махсус таъмин менамояд.

Моддаи 18. Тарбияи томактабии қўдакони маъҷуб

1. Бо мақсади фароҳам овардани имконияти бештар барои тарбияи томактабии кӯдакони маъҷуб ва ба онҳо расонидани кӯмаки зарурии тавонбахшӣ дар муассисаҳои кӯдакони томактабии умумӣ барои будубоши кӯдакони маъҷуб шароит муҳайё карда мешавад.

2. Ба кӯдакони маъҷубе, ки вазъи саломатиашон барои гирифтани тарбия дар муассисаҳои томактабии умумӣ имконият намедиҳад, муассисаҳои махсуси томактабӣ таъсис дода мешаванд.

Моддаи 19. Таҳсилоти умумии кӯдакони маъҷуб

Кӯдакони маъҷуб дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, ки ҳангоми зарурат бо воситаҳои махсуси техникӣ таҷҳизонида мешаванд ва инчунин дар муассисаҳои махсуси таълимӣ тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳсилоти умумӣ мегиранд.

Моддаи 20. Тарбия ва таълими кӯдакони маъҷуб дар хона

1. Дар сурати мавҷуд набудани имконияти тарбия ва таълими кӯдакони маъҷуб дар муассисаҳои таълимӣ, тарбия ва таълими онҳо бо назардошти хоҳиши падару модарашон (шахсоне, ки онҳоро иваз мекунад) дар хона ба роҳ монда мешавад.

2. Муассисаҳои таълимию тарбиявии дахлдор ба падару модар (шахсоне, ки онҳоро иваз мекунад) барои тарбия ва таълими кӯдакони маъҷуб дар хона кӯмак мерасонанд.

Моддаи 21. Тарбияи берунамактабии кӯдакони маъҷуб

Бо мақсади инкишофи ҳамаҷониба ва муносиби кӯдакони маъҷуб, дар рӯҳи фаъолнокии ҷамъиятӣ, майлу рағбат ба меҳнат, илму техника, санъат ва варзиш тарбия намудани онҳо мақомоти маориф ва дигар мақомоти давлатӣ вазифадоранд, ки тарбияи берунамактабиро бо муҳайё намудани шароити мусоид барои кӯдакони маъҷуб дастрас гардонанд.

Моддаи 22. Тарбия ва таълими кӯдакони маъҷуб дар муассисаҳои будубоши доимӣ (статсионарӣ)

Тарбия ва таълими кӯдакони маъҷуби дар муассисаҳои будубоши доимӣ (статсионарӣ) истиқоматдошта аз тарафи муассисаҳои мазкур пайваста дар алоқамандӣ бо мутобиққунии шароити иҷтимоию маишӣ ва меҳнатӣ таъмин карда мешавад.

Моддаи 23. Таҳсилоти касбии маъҷубон

1. Таҳсилоти касбии маъҷубон (ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ, олии касбӣ, таҳсилоти касбии баъд аз муассисаи олии касбӣ) дар муассисаҳои таълимии умумӣ амалӣ гардонида мешавад. Барои маъҷубоне, ки ба шароити махсуси таҳсилоти касбӣ эҳтиёҷ доранд, муассисаҳои махсуси таълимии касбии шакли намудҳои гуногун ё дар муассисаҳои умумии таълимии касбӣ шароити мувофиқ фароҳам оварда мешавад.

2. Маъҷубони гурӯҳҳои I ва II, ки ба онҳо аз рӯи хулосаи ташхиси тиббӣ иҷтимоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ ва олии касбӣ таҳсил намудан манъ карда нашудааст, ба муассисаҳои мазкур бидуни озмун бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул карда мешаванд.

3. Тайёрии касбӣ ва таҳсилоти касбии маъҷубон дар муассисаҳои махсуси таълимии касбии маъҷубон мутобиқи стандартҳои давлатии таълимӣ, дар асоси барномаҳои таълимие, ки барои омӯзонидани маъҷубон мувофиқ гардонида шудаанд, сурат мегирад.

4. Қоидаҳои қабули маъҷубон ба муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ ва олии касбӣ ва тартиби маблағгузориҳои онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 24. Забони имову ишора

1. Давлат забони имову ишораро ба маъҷубон ҳамчун воситаи муоширати байни шахсон эътироф мекунад.

2. Вазъи ҳуқуқӣ ва доираи истифодаи забони имову ишораро санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамоянд.

Моддаи 25. Таъмини дастрасии бемамониати маъюбон ба иншооти инфрасохторӣ ва воситаҳои нақлиёт

1. Мақомоти ҳокимияти давлатӣ, худидоракунии шаҳрак ва дехот, дигар ташкилотҳо барои дастрасии бемамониати маъюбон (инчунин маъюбоне, ки аз аробачаҳои маъюбӣ истифода мебаранд) ба иншооти иҷтимоии инфрасохторӣ (истиқоматӣ, чамъиятӣ, биноҳои истехсолӣ, иншооти варзишӣ, мавзёҳои истироҳатӣ, муассисаҳои маданияту маърифатӣ ва дигар иншооту муассисаҳо), инчунин барои истифодаи бемамониат аз нақлиёти роҳи оҳан, ҳавоӣ, нақлиёти автомобилӣ байнишаҳрӣ ва ҳамаи намудҳои нақлиёти мусофирбарии шаҳрӣ ва наздишаҳрӣ, воситаҳои алоқа ва иттилоотӣ шароит фароҳам меоранд.

2. Лоиҳакашӣ ва сохтмони шаҳрҳо, дигар маҳалҳои аҳолинишин, ташкили минтақаҳои истиқоматӣ ва истироҳатӣ, таҳияи лоиҳаҳои нави сохтмон ва азнавсозии биноҳо, иншоот ва маҷмааи онҳо бе мутобиқ гардониданашон барои дастрасӣ ва истифодабарии маъюбон иҷозат дода намешавад.

3. Маблағгузориҳои хароҷоти фароҳам овардани шароит барои дастрасии бемамониати маъюбон ба иншооти инфрасохтори муҳандисӣ, нақлиётӣ ва иҷтимоӣ, инчунин барои истифодаи бемамониат аз нақлиёти роҳи оҳан, нақлиёти ҳавоӣ ва ҳамаи намудҳои нақлиёти мусофирбарии шаҳрӣ, ноҳиявӣ ва байниноҳиявӣ, воситаҳои алоқа ва иттилоотӣ аз ҳисоби соҳибмулкони иншооти мазкур амалӣ карда мешавад.

4. Бо мақсади фароҳам овардани шароити мусоид ба маъюбон ташкилотҳое, ки талаботи аҳолиро ба хизматрасонии нақлиётӣ таъмин менамоянд, ӯҳдадоранд, ки истгоҳҳо, фурдгоҳҳо ва дигар иншоот, инчунин воситаҳои нақлиётнашонро бо таҷҳизоти махсус мучҷаҳаз гардонанд, то ин ки маъюбон имконияти истифодаи бемамониатро аз ин иншооту воситаҳо дошта бошанд.

Моддаи 26. Таъмини шуғли маъюбон

1. Ба маъюбон тавассути баргузор намудани чорабиниҳои махсуси зерин, ки дараҷаи рақобатпазирии онҳоро дар бозори меҳнат баланд мебардоранд, кафолати шуғли меҳнатӣ дода мешавад:

- дар ташкилотҳо новобаста ба шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликиятнашон квотаҳо барои ба кор қабул намудани маъюбон ва ҳадди ақалли теъдоди ҷойҳои махсуси корӣ барои онҳо муқаррар карда мешаванд;

- ҳавасмандгардонии ташкилотҳо барои таъсис додани ҷойҳои иловагии корӣ (аз ҷумла ҷойҳои махсуси корӣ) ҷиҳати бо кор таъминкунии маъюбон;

- фароҳам овардани шароити меҳнати мутобиқ ба барномаҳои инфиродии тавонбахшии маъюбон;

- фароҳам овардани шароити мусоид барои фаъолияти соҳибкории маъюбон;

- ташкил намудани омӯзиши касбҳои нав барои маъюбон.

2. Дар ташкилотҳо новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликиятнашон ҳангоми на камтар аз 20 нафар будани шумораи кормандони онҳо ба андозаи на камтар аз панҷ фоиз аз шумораи умумии кормандон ба маъюбон барои ба кор қабул кардан квота муқаррар карда мешавад.

3. Ҳадди ақалли теъдоди ҷойҳои махсуси корӣ барои бо кор таъмин кардани маъюбон ба ҳар як ташкилот дар доираи квотаи муқарраргардидаи ба кор қабул намудани маъюбон муайян карда мешавад.

4. Барои ташкилотҳое, ки маъюбонро бо кор таъмин мекунанд, мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон андозбандии имтиёзнок муқаррар карда мешавад.

Моддаи 27. Ҳуқуқҳои маъюбон дар муносибатҳои меҳнатӣ

1. Барои маъюбоне, ки кор мекунанд, аз ҷониби корфармоёни онҳо мутобиқ ба барномаи инфиродии тавонбахшии маъюбон шароити зарурии меҳнат фароҳам оварда мешавад.

2. Имтиёзҳои иловагии маъюбон вобаста ба давомнокии кӯтоҳи вақти корӣ, рухсатиҳои иловагӣ, инчунин дигар кафолатҳо дар муносибатҳои меҳнатӣ тибқи Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ба танзим дароварда мешаванд.

Моддаи 28. Нигоҳ доштани манзили истиқоматии маъюбе, ки дар муассисаи будубоши доимии (статсионарии) хизматрасонии иҷтимоӣ қарор дорад

1. Дар давоми мӯҳлати муайяннамудаи барномаи инфиродии тавонбахшӣ, ки маъюб дар муассисаи будубоши доимии (стационарии) хизматрасонии иҷтимоӣ қарор дорад, манзили истиқомати аз фонди манзили давлатӣ ба ӯ ҷудо кардашуда нигоҳ дошта мешавад.

2. Баъди гузаштани ин мӯҳлат, агар маъюб дар манзили истиқомати давлатии ба ӯ ҷудо кардашуда мустақилона зиндагӣ карда натавонад, манзили истиқомати мазкур бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дигар маъюби мӯҳтоҷи манзил дода мешавад.

Моддаи 29. Ҳуқуқи маъюбон ба таъминоти иҷтимоӣ

1. Маъюбон ба гирифтани нафақа, кӯмакпулӣ ва хизматрасонии иҷтимоӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

2. Маъюбоне, ки кор мекунад, новобаста ба гирифтани нафақа ба тамоми намудҳои кӯмакпулӣ аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ, аз ҷумла ба кӯмакпулӣ барои корношоямии муваққатӣ ҳуқуқ доранд.

3. Маъюбон бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рафтуомади ройгон ё имтиёзнок ба ҷои таъбибат вобаста ба протезмонӣ ва тавонбахшӣ ҳуқуқ доранд.

4. Ба оилаҳое, ки ду ва зиёда маъюб доранд, инчунин ба падар ё модари танҳои маъюб, ки кӯдаки маъюбро тарбия мекунад, бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ёрии иловагии иҷтимоӣ расонида мешавад.

Моддаи 30. Имтиёзҳои маъюбон барои истифода аз нақлиёт

1. Маъюбон ҳуқуқ доранд аз нақлиёти ноҳиявӣ, байни ноҳиявӣ, шаҳрӣ ва байнишаҳрии истифодаи ҷамъиятӣ (ба истиснои таксӣ) ба тариқи ройгон истифода баранд. Ҳамчунин маъюбон ҳуқуқи истифодаи имтиёзноки нақлиёти роҳи оҳан ва ҳавоиро доранд.

2. Тартиби аз нақлиёт ройгон ва имтиёзнок истифода бурдани маъюбонро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 31. Имтиёзҳои маъюбон барои пардохти ҳаққи манзили истиқоматӣ, хизматрасонии коммуналӣ ва андозҳо

1. Маъюбон ба имтиёзҳо, аз ҷумла андозбандии имтиёзнок бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

2. Маъюбони гурӯҳҳои I ва II ҳуқуқи пардохти имтиёзноки ҳаққи манзили истиқоматӣ, хизматрасонии коммуналӣ (ба ғайр аз қувваи барқ, гази табиӣ) ва телефон, инчунин имтиёзи ба моликияти шахсӣ харидани хонаи давлатии истиқоматиашонро дар ҳаҷми 50 фоиз ва ҳуқуқи бенавбат ва ройгон гузаронидани хатти телефон, барқ, газ ва оби нӯшокиро доранд.

3. Мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, дигар ташкилотҳо дар доираи салоҳияти худ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд ба маъюбон барои пардохти ҳаққи манзили истиқоматӣ, хизматрасонии коммуналӣ, андозҳои маҳаллӣ ва дигар пардохтҳои имтиёзҳои иловагӣ муқаррар намоянд.

БОБИ 5. ИТТИҲОДИЯҲОИ ҶАМЪИЯТИИ МАЪЮБОН

Моддаи 32. Ҳуқуқи маъюбон ба таъсиси иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ

1. Маъюбон бо мақсади ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии худ, таъмини имконияти баробар бо шаҳрвандони дигар метавонанд иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ таъсис диҳанд, ба узвияти онҳо шомил гарданд, инчунин бемамониат аз узвияти иттиҳодияҳои мазкур бароянд.

2. Тартиби таъсис ва фаъолияти иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъюбон мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

3. Давлат барои фаъолияти иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъюбон мусоидат менамояд.

4. Ба моликияти иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъюбон метавонанд корхонаҳо, муассисаҳо, дигар ташкилотҳо, бинову иншоот, таҷҳизот, нақлиёт, манзил, арзишҳои зехнӣ, воситаҳои пулӣ, сахмияҳо ва дигар коғазҳои қиматнок, инчунин дигар намудҳои моликият мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон тааллуқ дошта бошанд.

5. Иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъюбон ва ташкилотҳои онҳо тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз андозбандии имтиёзнок ва афзалиятҳои истифода мебаранд.

Моддаи 33. Иштироки иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъҷубон дар ҳалли масъалаҳои ба маъҷубон дахлдошта

1. Иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъҷубон метавонанд дар ҳалли масъалаҳои ба маъҷубон дахлдошта иштирок наоянд.

2. Мақомоти давлатӣ, инчунин дигар ташкилотҳо вазифадоранд наояндагони иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъҷубонро дар тайёр ва қабул намудани қарорҳои ба манфиати маъҷубон дахлдошта ҷалб наоянд.

БОБИ 6. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 34. Ҷавобгарӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки Қонуни мазкурро вайрон мекунад, тибқи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 35. Дар бораи аз эътибор соқит донистани Қонуни Қумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимояи иҷтимоии маъҷубон дар Қумҳурии Тоҷикистон»

Қонуни Қумҳурии Тоҷикистон аз 24 декабри соли 1991 «Дар бораи ҳимояи иҷтимоии маъҷубон дар Қумҳурии Тоҷикистон» (Ахбори Шӯрои Олии Қумҳурии Тоҷикистон, с. 1992, №3, мод. 32; с. 1994, №2, мод. 50; Ахбори Маҷлиси Олии Қумҳурии Тоҷикистон, с. 1995, №22, мод. 261; с. 2004, №2, мод. 40; с. 2005, №3, мод. 132; с.2008, №1, қ.2, мод.23) аз эътибор соқит дониста шавад.

Моддаи 36. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

**Президенти
Қумҳурии Тоҷикистон**

Эмомалӣ РАҲМОН

ш. Душанбе
29 декабри соли 2010,
№ 675